

Burgerberaden

Introductie in opzet voorwaarden en kaders

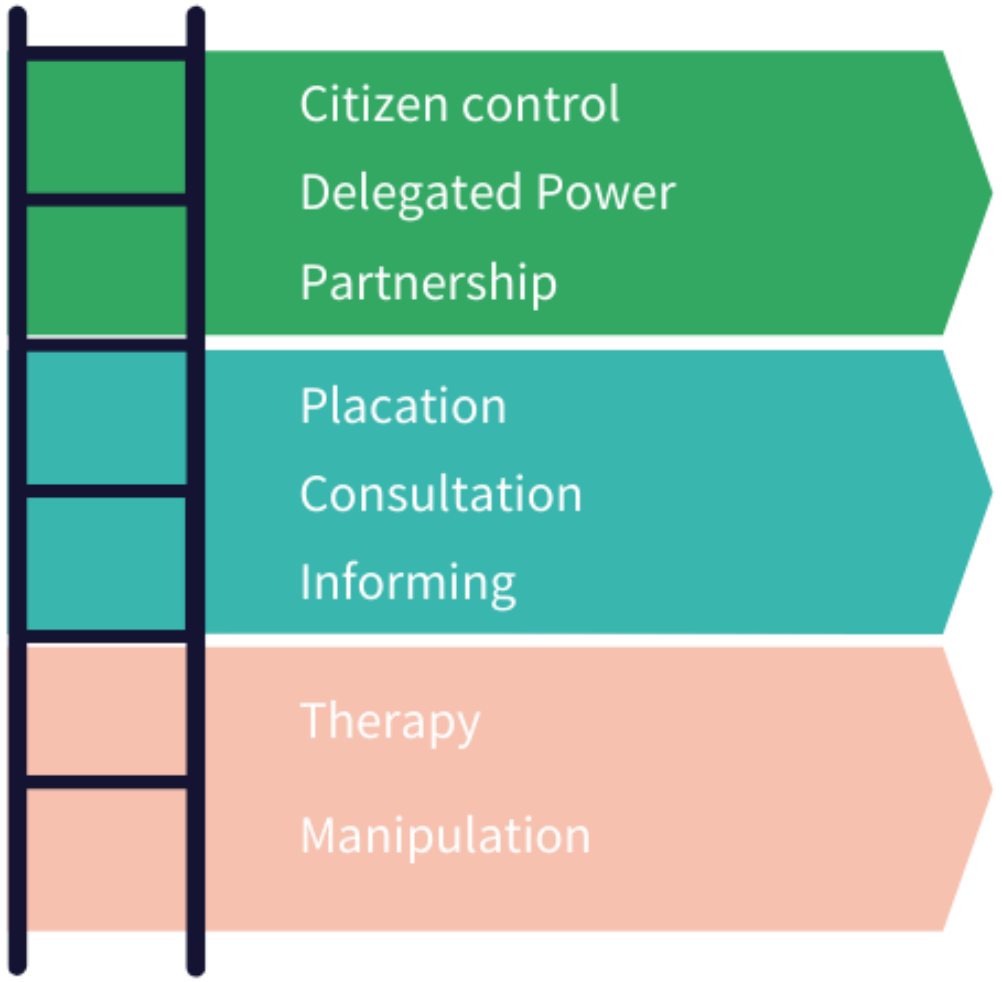
22 november 2023

Menno van Tartwijk
adviseur participatie

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Casus: Borselse Voorwaarden Groep

Arnstein's Ladder of Public Participation

Degrees of Citizen Power

Degrees of Tokenism

Non-participation

E:M+MA.

Wat is een burgerberaad?

- Zeer intensieve vorm van burgerparticipatie.
- Gelote groep deelnemers zo representatief mogelijk. *"Zoetermeer/Haarlem/Maastricht/etc.. in het klein"*
- Geen vervanging van, maar aanvulling op representatieve democratie
- Informatie van onafhankelijke deskundigen
- Focus op dialoog in plaats van debat

Cruciaal: mandaat

+ Vóóraf maakt de politiek duidelijk wat er met de uitkomsten wordt gedaan.

+ Het beraad is onafhankelijk

Kansen

+ Doorbreken van politieke en publieke impasse over maatschappelijk vraagstuk.
+ Genuanceerde oplossingen, voortgebracht door samenleving.
+ Contact met minder betrokken / bereikte groepen burgers.
+ Kans om vertrouwen in de overheid te versterken.

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Vragen?

Burgerberaad: proces op hoofdlijnen

Voorbereidingsfase:

Maand 1 – 3 vanaf besluit opdracht verstrekking

- Projectorganisatie inrichten
- Ondersteunende partijen selecteren en inkoopproces
- Voorzitter aanstellen
- Publiekscampagne ontwikkelen en opstarten
- Werving en selectie
- Ontwerp programma

Uitvoering fase 1: informeren en leren

- Kennismaken met elkaar met het vraagstuk. Leren advies vragen onderzoeken.
- 1 – 2 bijeenkomsten in 1 – 2 maanden

Uitvoering fase 2: delibereren

- Deelnemers gaan in overleg met elkaar over mogelijke maatregels en adviezen.
- Toetsing van ideeën
- 2 – 3 bijeenkomsten in 2 maanden

Uitvoering fase 3: adviseren

- Van idee naar concept naar aanbeveling of advies
- Deelnemers besluiten over de adviezen.
- 1- 2 bijeenkomsten in 1 – 2 maanden

Opvolgingsfase

Vanaf afronding laatste bijeenkomst: minimaal één jaar.

- Politiek reageert op advies
- Klankbordgroep van deelnemers volgt uitkomsten
- Evaluatie proces en opvolging
- Breed informeren algemene publiek

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Vragen?

Een onderwerp is…

geschikt als…

+ De gemeente heeft een **bevoegdheid** op het onderwerp
+ Binnen de samenleving bestaat er **brede interesse** (geen onderwerp waar niemand wakker van ligt)
+ Er moeten keuzes worden gemaakt, maar er zijn **geen duidelijke 'juiste' keuzes**
+ Burgers hebben **nog geen gelegenheid gehad** om de verschillende aanpakken en hun gevolgen op de lange termijn te overwegen

minder geschikt als…

- Het zeer technisch is en **een technische oplossing vereist**
- Er enkel een **'ja' of 'nee'** antwoord nodig is
- Er geen specifieke aanpak is waarover **reeds is beslist** en burgers slecht pro forma goedkeuring moeten geven
- Er **onmiddellijke actie nodig** is
- Het enkel **relevant is voor een kleine belangengroep**

E:M+MA.

Voorbeelden van vragen

- **Leiden:** Hoe kunnen wij als gemeente en bewoners sneller stappen zetten richting minder en schonere energie?
- **Texel:** Hoe kunnen we de komende 10/15 jaar voldoende energie genereren op Texel en welke impact mag dit hebben op ons landschap?
- **Zwolle:** Hoe wordt Zwolle op een eerlijke manier klimaatneutraal voor 2040?
- **Heemstede:** Welk afval inzamelsysteem moet Heemstede invoeren om de afgesproken doelen zowel op korte als op wat langere termijn te realiseren?
- **Roosendaal:** Wat vinden jullie van een schaalsprong voor gemeente Roosendaal en wat moet er vooral wel en niet gebeuren en wie moet er vooral ook bij betrokken worden?

E:M+MA.

Een goede vraagstelling

Wel

+ De vraag geeft **zo precies mogelijk** weer waar de besluitvormer uiteindelijk een beslissing over neemt
+ Streef naar **beknoptheid en duidelijkheid**
+ Neem de **afwegingen** op in de vraag of ondersteunende verklaring
+ **Test** je vraag uit met iemand buiten de groep (is hij duidelijk voor een gewone burger?)
+ **Deel het probleem/dilemma**; verkoop geen oplossing

Niet

- Vragen die met **'ja' of 'nee'** beantwoord kunnen worden
- **Samengestelde vragen**. Houd elke vraag apart.
- Een vraag die deelnemers naar **een vooraf bepaalde uitkomst leidt**

E:M+MA.

Zoetermeerse beraad over afvalbeleid

"Aan welke voorwaarden moet het nieuwe afvalbeleid van de gemeente Zoetermeer voldoen?"

Daarbij wordt het burgereraad uitgenodigd om aandacht te hebben voor de volgende aspecten van het afvalbeleid:

- Gemak van inzameling; voor zowel burger als inzameldienst
- Hygiëne;
- Duurzaamheid van het nieuwe afvalbeleid;
- Financiële kosten en verdeling daarvan;
- Kwaliteit en methode van afvalscheiding;
- De hoeveelheid restafval per inwoner;
- Voldoet inzameling aan wet- en regelgeving.

E:M+MA.

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Vragen?

Respresentatief, inclusief Legitiem

+ Loting draagt bij aan de legitimiteit van het burgerberaad.
+ En draagt bij aan de representativiteit en inclusiviteit
+ Tweetrapsloting zorgt ervoor dat relevante (en/of moeilijker te betrekken doelgroepen) worden
+ Combineer loten met andere belangrijke zaken: vergoeding, locatie, kinderopvang, goede informatievoorziening, enz.
+ Betrek ook niet-deelnemers (bv: online peiling, voor, tijdens of na afloop)

Loting – hoe werkt het proces?

1. Uitnodiging + eerste loting

- **(voorbeeld)** Ongeveer 15.000 inwoners krijgen een persoonlijke uitnodiging
- Aanvullende inzet voor specifieke doelgroepen

2. Aanmelden

- Inwoners kunnen zich aanmelden voor deelname
- Respons tussen de 2 – 10 %
- Afhankelijk van vraagstuk

3. Uitvragen eigenschappen

- Bij aanmelding geven inwoners een aantal eigenschappen op voor tweede loting
- **Bv** leeftijd geslacht wijk koop/huur houding t.o.v. het vraagstuk

4. Tweede gestratificeerde loting

- Inloten van 150 inwoners
- Representatief op variabelen die relevant zijn voor vraagstuk (zie 3.).

5. Bevestiging en start burgerberaad

- Ingelote burgers krijgen bericht.
- Beraad kan van start!

Borselse Voorwaarden

"Welke voorwaarden stelt de gemeente Borsele aan de komst van verschillende grootschalige energieprojecten?"

+ 23.000 inwoners. Alle huishoudens van de hebben een uitnodigingsbrief gekregen.
+ Minimumleeftijd 16.
+ 100 deelnemers, representatief op:
  - Gender;
  - Leeftijd;
  - Dorpskern:
    Minimum van 4 deelnemers per dorp.
    Dorpskernen die het dichts bij het Sloegebied liggen zijn oververtegenwoordigd.

E:M+MA.

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Vragen?

Proces op hoofdlijnen

Voorbereiding

3 – 5 maanden

Uitvoering fase 1: informeren en leren

- Kennismaken met elkaar met het vraagstuk.
- Leren advies vragen onderzoeken.

Uitvoering fase 2: delibereren

- Deelnemers gaan in overleg met elkaar over mogelijke maatregels en adviezen.
- Toetsing van ideeën

Uitvoering fase 3: adviseren

- Van idee naar concept naar advies
- Deelnemers besluiten over de adviezen.

Opvolging

1 jaar

5 – 6 maanden

Programma op hoofdlijnen *(voorbeeld)*

Bijeenkomst 1

- Kennismaken met elkaar en het vraagstuk
- Eerste informatie over vraagstuk
- Procesafspraken
- Kiezen sprekers, experts, deskundigen

Bijeenkomst 2

- Informeren en verdiepen
- Sprekers, experts, deskundigen
- Eerste ideeën en idealen over onderwerp

Bijeenkomst 3

- Deelnemers gaan in overleg met elkaar over mogelijke maatregels en adviezen
- Van idee en ideaal, naar conceptadvies
- Toetsing van ideeën

Bijeenkomst 4

- Van concept advies naar definitief advies
- Deelnemers geven feedback op conceptadviezen
- Peilende stemming

Bijeenkomst 5

- Laatste verbeterslag adviezen
- Stemming definitieve adviezen
- Afsluiting

Casus Maastricht

Bijeen-komst 1
- Installatie
- kennismaken met elkaar en met het vraagstuk

Bijeen-komst 2
- Selecteren van thema's en experts
- Verdiepen op inhoud

Bijeen-komst 3
- Expertise vergaren & meningsvorming
- Plenair

Bijeen-komst 4
- De stad in!
- Bezoek aan verschillende locaties in Maastricht

Bijeen-komst 5
- Delibereren
- Concept-adviezen

Bijeen-komst 6
- Adviezen definitief maken
- Oordeelsvorming

Bijeen-komst 7
- Reflecteren
- Stemmen

E:M+MA.

+ "Hoe richten we de stad in, zodat iedereen zich goed voelt?"
  - Hoe maken we de stad veilig en gezond voor iedereen?
  - Is er genoeg ruimte om mensen te ontmoeten?
  - Hoe maken we de stad mooier

Drempels wegnemen

+ Financiële vergoeding per bijeenkomst
+ Kinderopvang op locatie
+ Toegankelijke locatie
+ Persoonlijk contact met de organisatie
+ Het juiste moment (weekavond of juist weekenddag of een combinatie)
+ Vraag aan ingelote deelnemers: wat is nodig om volwaardig mee te kunnen doen?
+ Overige hulpvoorzieningen indien nodig (fluistertolk, doventolk, ringleiding)

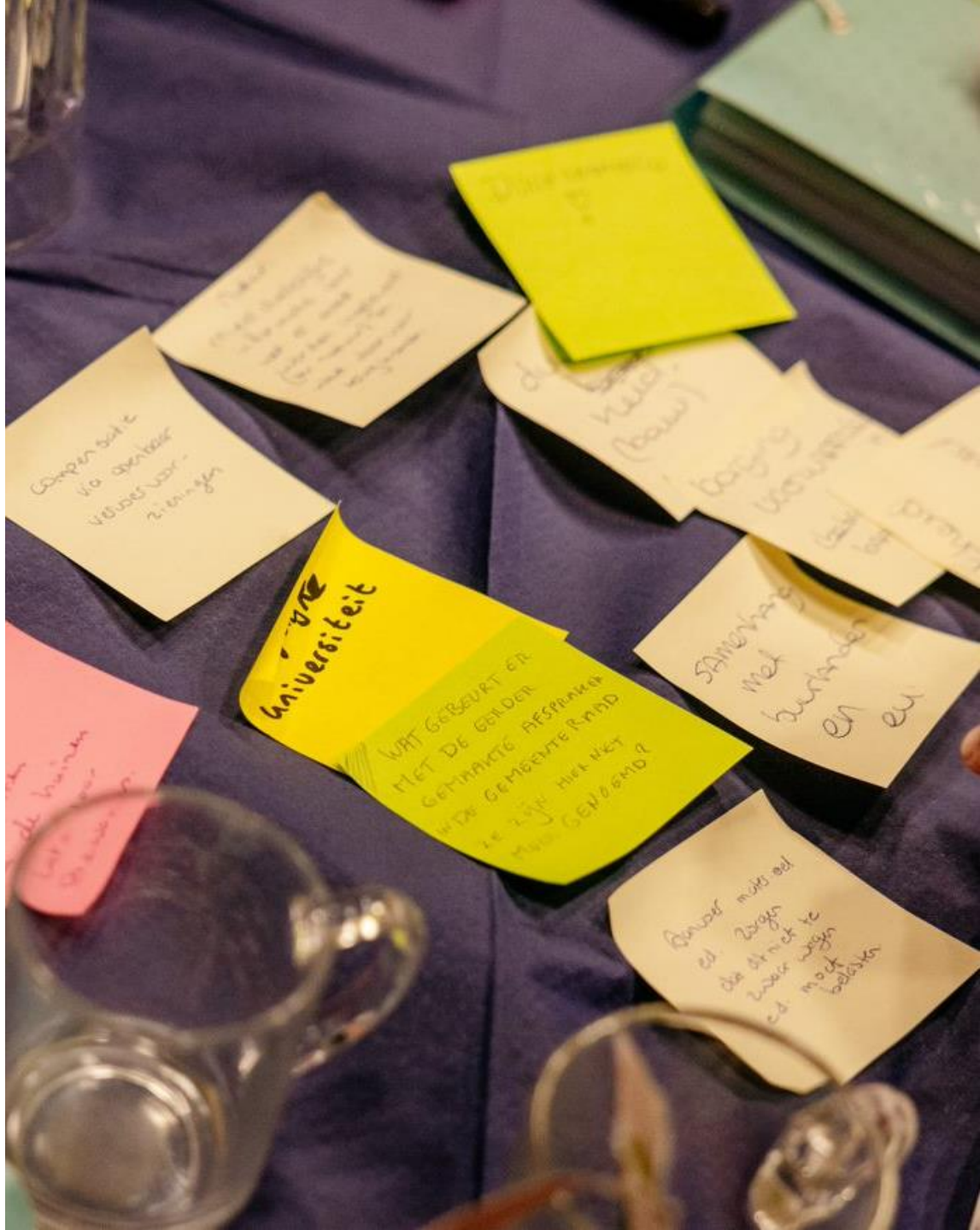

Programma

1. Wat is een burgerberaad?
2. De opzet
3. Een goede vraag
4. Loting
5. De uitvoering
6. Voorwaarden en kaders
7. Vragen?

Kaders voor een burgerberaad

+ Mandaat: (bv) “een zwaarwegend advies”
+ Representativiteit (zie loting)
+ Onafhankelijke expertise en ondersteuning
+ Transparantie en openheid
+ Voldoende tijd en middelen
+ Toetsing van conceptadviezen
+ Betrokkenheid publiek
+ Betrokkenheid politiek en bestuur

Samenvattend

Aandachtspunten op een rij

+ Onderwerp en vraagstelling
+ Mandaat: bijvoorbeeld “een zwaarwegend advies”
+ Loting/ representativiteit (inclusief)
+ Onafhankelijkheid v/h burgerberaad
+ Onafhankelijke expertise en ondersteuning
+ Beraad heeft regie op proces
+ Transparantie en openheid
+ Voldoende tijd en middelen
+ Rolvastheid van college en raad

E:M+MA.

Burgerberaad: proces op hoofdlijnen

Voorbereidingsfase:

Maand 1 – 3 vanaf besluit opdracht verstrekking

- Projectorganisatie inrichten
- Ondersteunende partijen selecteren en inkoopproces
- Voorzitter aanstellen
- Publiekscampagne ontwikkelen en opstarten
- Werving en selectie
- Ontwerp programma

Uitvoering fase 1: informeren en leren

- Kennismaken met elkaar met het vraagstuk. Leren advies vragen onderzoeken.
- 1 – 2 bijeenkomsten in 1 – 2 maanden

Uitvoering fase 2: delibereren

- Deelnemers gaan in overleg met elkaar over mogelijke maatregels en adviezen.
- Toetsing van ideeën
- 2 – 3 bijeenkomsten in 2 maanden

Uitvoering fase 3: adviseren

- Van idee naar concept naar aanbeveling of advies
- Deelnemers besluiten over de adviezen.
- 1- 2 bijeenkomsten in 1 – 2 maanden

Opvolgingsfase

Vanaf afronding laatste bijeenkomst: minimaal één jaar.

- Politiek reageert op advies
- Klankbordgroep van deelnemers volgt uitkomsten
- Evaluatie proces en opvolging
- Breed informeren algemene publiek

